

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Սովորողների մեջ արժեքային
համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման
ընթացքում

Առարկան՝ Հայոց եկեղեցու պատմություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Լիլիթ Երիցյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Չարենցավանի Մ.Մաշտոցի
անվան N1 ավագ դպրոց

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն-----	3
Գլուխ1. Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը-----	4
Գլուխ2. Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը ՀԵՊ առարկայի դասավանդման ընթացքում-----	11
Եզրակացություն-----	14
Օգտագործված գրականության-----	15

Ներածություն

Աշակերտի արժեքների ձևավորման խնդիրները լուծվում են ոչ միայն ընտանիքում, այլ նաև ուսումնական հաստատություններում՝ ուսումնադաստիարակչական գործընթացի փոքրությամբ: Ուսուցման դաստիարակչական ներգործությունը օբյեկտիվ օրինաչափություն է, որովհետև աշակերտների համար ուսուցումը գործունեության հիմնական տեսակն է, դրա համար էլ այն կարևոր դեր է կատարում նրանց անձի ձևավորման գործում:

Հետազոտական աշխատանքի նպատակն է պարզել, արդյո՞ք հնարավոր է սովորողների մոտ ձևավորվել արժեքային համակարգ ՀԵՊ առարկայի դասավանդման շրջանակներում:

Հիշյալ նպատակի իրագործման համար առաջադրել ենք երկու խնդիրներ՝

1. Սովորողների մոտ արժեքային համակարգի ձևավորումը:
2. Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը ՀԵՊ առարկայի դասավանդման ընթացքում:

Մեր երկրում աշակերտների արժեքային համակարգի ձևավորումը ներառված է ՀՀ Հանրապետության պետական չափորոշչում՝ որպես հենց կրթության բովանդակային բաղադրիչ: Յուրաքանչյուր ուսումնական առարկայի մասով սովորողների պատրաստվածությունը ներկայացվող գիտելիքային պահանջների մեջ առանձին կետով շեշտվում է նաև արժեքները և դրանց ձևավորումը, որոնք պետք է տա դպրոցը աշակերտին:

Ճանաչողական գործունեության պայմաններում ձևավորված գիտելիքները աշակերտների մոտ վերածվում են համոզմունքների և կարողությունների: Այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործն ընթանում է տարբեր հանգամանքների ազդեցությանների ներքո՝ ժողովրդագրական, ազգային, մշակութային, ընտանեկան, կրթական, հասարակական, սոցիալական և այլն:

Գլուխ 1. Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը

Երեխաների կրթության մասին խոսելիս՝ մենք հաճախ օգտագործում ենք «արժեք» հասկացությունը: Փորձենք ձևակերպել, թե ինչ է ի վերջո «արժեք» ասածը: Արժեք, կարևորություն, օգուտ, նշանակալի իր կամ երևույթ: Արտաքինապես արժեքը առարկայի կամ երևույթի առանձնահատկությունն է, սակայն նրա նշանակությունն ու օգտակարությունը սահմանված չէ բնության կողմից: Այն գնահատվում է ոչ միայն օբյեկտի ներքին կառուցվածքով, այլև հիմնվում է կոնկրետ գործողությունների ժամանակ նրան տրված սուբյեկտիվ գնահատականների վրա, որոնք մտնում են հասարակական ոլորտի մեջ, քանի որ մարդը հետաքրքրված է կամ ունի դրա կարիքը: Արժեհամակարգը կողմնորոշիչ դեր ունի մարդու առարկայական և սոցիալական իրականության մեջ, որը նրա պրակտիկ վերաբերմունքն է շրջապատող առարկաների ու երևույթների հանդեպ:

Արժեքը հնարավոր չէ ստանալ հեշտությամբ, այն պետք է վերապրել, անցկացնել քո միջով, զգալ ու գիտակցել: Այդ ամենի դիմաց մենք ստանում ենք իմաստներ, քանի որ արժեքներն են իմաստավորում կյանքը և մեզ մոտ ձևավորվում է արժեհամակարգ: «Արժեհամակարգ» հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ունի բավականին լայն ընդգրկում: Առավել ընդունված է այն ընկալումը, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական, մշակութային և էթնիկական արժեքների համախումբն է, որն անհրաժեշտ է անձի ներդաշնակ, բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար:

Այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործն ընթանում է տարբեր հանգամանքների ազդեցության ներքո՝ ժողովրդագրական, ազգային, մշակութային, ընտանեկան, կրթական, հասարակական, սոցիալական և այլն: Հաշվի առնելով բազմաթիվ այս և այլ հանգամանքներ՝ ժամանակակից մանկավարժության համար խնդիր է դառնում սովորողների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության ու մշակույթի հենքի վրա՝ չանտեսելով համամարդկային արժեքները: Կրելով վերոնշյալ և այլ հանգամանքների ներգործությունը, ընտրությամբ յուրացնելով դրանց ազդեցությունը՝ աշակերտը հաղորդակցվում է հասարակական մշակույթին և ձևավորվում իբրև ստեղծագործական անհատականություն: Ընդ որում՝

կրթական տարբեր աստիճաններում աշակերտն ունենում է աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի տարբեր դրսևորումներ և հարաբերություններ: Վերաբերմունքն աշխարհի նկատմամբ և հարաբերությունը աշխարհի հետ, վերաբերմունք սեփական անձի նկատմամբ և հարաբերությունն ինքն իր հետ իրականացվում են հասարակական դաստիարակության համակարգի (ուսումնական հաստատություններ, հասարակական, պետական, խորհրդակցական մարմիններ, մանկապատանեկան կառույցներ, այլ) և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների (հեռուստատեսություն, համացանցային լրատվական միջոցներ, մամուլ) միջոցով: Կինոն, թատրոնը, հեռուստատեսությունը, համացանցը ներգործում են աշակերտի անձի վրա ոչ միայն ինքնին՝ որպես տեղեկատվության աղբյուրներ, այլ նաև որոշակի տիպարների միջոցով, որոնք դրսևորվում են այդ «տեղեկատվական աղբյուրներից հոսող» հերոսների վարքագծում: Աշակերտները, իրենց տարիքային, սեռական և անհատական առանձնահատկություններին համապատասխան, հակված են նույնացնել իրենց այս կամ այն հերոսի հետ՝ յուրացնելով նրանց վարքի ձևերը, ապրելակերպը, հագուստը, կենցաղը, կյանքի ոճը և այլն:

Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող գործոններից են ավանդական միջոցները, այսինքն՝ աշակերտի մեջ աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի և հասարակության հետ հարաբերության, սեփական անձի նկատմամբ վերաբերմունքի ձևավորումը ընտանիքի և սոցիալական միջավայրի միջոցով: Սակայն սովորողների կողմից այդ միջավայրին բնորոշ արժեքների, կանոնների, չափանիշների, հայացքների յուրացումը միշտ չէ, որ համապատասխանում է հասարակության կողմից ընդունված արժեքներին և խրախուսելի չափանիշներին: Ավանդական միջոցների յուրացումը լինում է չգիտակցված՝ վարքի ընդունված կաղապարներն ընդօրինակելու միջոցով¹:

Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող մյուս գործոնը տարիքայինն է, երբ սովորողի արժեքային կողմնորոշումները, արժեքային նախապատվությունները, վարքն ու բարոյահոգեբանական գծերը դրսևորվում են՝ ըստ տարիքային և կազմաբնախոսական առանձնահատկությունների:

---

¹ <https://vsu.am/grqer/2017/aprak/paremuzyaninna.pdf>

Արտաքուստ արժեհամակարգային դաստիարակության առանցքը դրսևորվում է աշակերտի վարքի ու շփման հարաբերությունների որոշակի մակարդակում՝ խոսքում, արտաքին տեսքում, ազատ ժամանակն անցկացնելու ձևում, ապրելակերպում և այլն: Տարիքային դաստիարակությանը բնորոշ են հակումը դեպի մշակույթի որոշակի շերտերը, կենցաղին բնորոշ արժեքների որոշակի աստիճանակարգությունը: Սակայն այստեղ ամենակարևորը մանկավարժների կողմից «աշակերտների մեջ կյանքի նկատմամբ դրական վերաբերմունքի, ապրած յուրաքանչյուր օրվա համար

ուրախության զգացում ապրելու ունակության ձևավորումն է»²:

Սովորողի անձի արժեքների ձևավորման վրա ազդող մյուս գործոնը միջանձնային հարաբերություններն են կամ իրենց համար հեղինակավոր, երևելի մարդկանց հետ շփումները (ծնողներ, ուսուցիչներ, մեծահասակներ, ընկերներ և այլն): Բնական է, որ այդ հեղինակավոր անձինք կարող են լինել նաև աշակերտի վրա ներգործող հասարակական այս կամ այն կազմակերպությունների անդամները, դպրոցի տնօրենը, դասուհի, ուսուցիչը և այլն: Աշակերտը նրանցից կարող է ստանալ արժեքների վերաբերյալ ինչպես դրական մոդելներ, այդպես նաև բացասական: Ընդամենը՝ բացասական մոդելները հակում ունեն ձևավորվելու ավելի արագ և անդառնալի բացասական ազդեցություն կարող են ունենալ սովորողի անձի արժեքային ճիշտ դաստիարակության վրա: Հետևաբար արժեքների դաստիարակության այս բնագավառը պահանջում է մանկավարժական խստագույն վերահսկողություն և ըստ հարկի՝ նաև միջամտություն: Աշակերտի արժեքների ձևավորման խնդիրները բնականաբար լուծվում են ոչ միայն ընտանիքում, այլ նաև ուսումնական հաստատություններում՝ ուսումնադաստիարակչական գործընթացի միջոցով³:

Ուսուցման դաստիարակչական ներգործությունը օբյեկտիվ օրինաչափություն է, որովհետև աշակերտների համար ուսուցումը գործունեության հիմնական տեսակն է, դրա համար էլ այն կարևոր դեր է կատարում նրանց անձի ձևավորման գործում:

Ուսուցման գործընթացի դաստիարակչական ներգործության հարուստ աղբյուր է բուն գործընթացի բովանդակությունը, որովհետև ընտրելով դաստիարակչական առումով հիմնական գաղափարները, օրենքները և հասկացությունները՝ ուսուցիչը

---

² <https://vsu.am/grqer/2017/aprak/paremuzyaninna.pdf>

հնարավորություն է ստանում առարկայական ծրագրերի բովանդակության յուրացման միջոցով աշակերտների մեջ սերմանել քաղաքական, իրավական, բարոյական, գեղագիտական, բնապահպանական և այլ գիտելիքներ ու վերաբերմունք: Կրթության բովանդակության հետ միասին ուսուցման մեթոդները ներգործում են աշակերտների ճանաչողական ունակությունների վրա՝ նրանց հնարավորություն տալով ստացած գիտելիքները կյանքում օգտագործելու ըստ նպատակի:

Ավագ դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման գործընթացում արժեկողմնորոշիչ մեթոդիկայի մշակման ժամանակ օգտագործել են Բենջամին Բլումի ուսուցման տաքսոնոմիան:

«Տաքսոնոմիա» հասկացությունը կենսաբանության մեջ նշանակում է օբյեկտների այնպիսի դասակարգում և համակարգում, որոնք կառուցվում են այդ օբյեկտների միջև առկա էական կապերի վրա և նկարագրվում են հաջորդականության մեջ՝ պարզից գնալով դեպի բարդը և ներկայացնելով ուսուցման նպատակների, խնդիրների, իրականացման փուլերի և այդ ամբողջ գործընթացի կազմակերպման պատկերը: Բ. Բլումի տաքսոնոմիան բաժանվում է երեք խմբի՝ ճանաչողական, ներգործական, հոգեշարժողական: Ճանաչողական խմբի նպատակները՝ գիտելիք, ընկալում, կիրառում, վերլուծություն, համադրում, գնահատում, մանրամասնում են ճանաչողության կամ մտածողության գործընթացը, սակայն, ըստ Բ. Բլումի, գոյություն ունեն նաև կրթության այլ նպատակներ, որոնց առնչվում է ներգործական (զգացմունքային–արժեքային) խումբը. դա վերաբերում է սովորողների կողմից առաջադրանքի կատարման հուզականությանը, աշխարհի նկատմամբ հուզական–արժեքային վերաբերմունքին՝ պարզ ընկալումից, հետաքրքրությունից մինչև արժեքային կողմնորոշումների և հարաբերությունների ձևավորումը: Ներգործական խմբի մակարդակներն են. Ընկալում: Աշակերտը տեղյակ է կամ մասնակից շրջապատող երևույթներին: Պատասխան: Աշակերտը փորձի արդյունքում նոր վերաբերմունք է դրսևորում և այդ կերպ պատասխանում այդ նոր փորձին:

Գնահատում: Աշակերտն արտահայտում է իր գնահատականը՝ այդ գաղափարն ընդգրկելով իր հետագա փորձի մեջ: Կազմակերպում: Աշակերտն իր արժեքային ընդհանուր համակարգի մեջ նոր արժեք է ներառում և կարողանում այն ճիշտ

դասակարգել՝ ըստ առաջնահերթության: Արժեքի բնութագրում: Աշակերտը հետևողականորեն գործում է ըստ արժեքների և մեծապես վստահում փորձին ³:

Վարժությունների և առաջադրանքների հիմնական նպատակը սովորողների հուզական-արժեքային վերաբերմունքի ձևավորումն է ու գործունեության յուրաքանչյուր մակարդակի համար պետք է ներառի առաջադրանքներ, հարցեր, վարժություններ՝ ըստ կարողությունների ու հմտությունների ձևավորման հաջորդականության: Նախընտրելի է տաքսոնոմիան կիրառել արժեքային տեսանկյուններ ունեցող որևէ հիմնախնդրի շրջանակում, որն ընդգծված շեշտադրումներ ունի և նպաստում է սովորողների մեջ արժեքային-գնահատողական կարողությունների ձևավորմանը, օրինակ՝ շրջակա միջավայրի էկոլոգիական խնդիրներին, մարդու իրավունքներին, մշակութային երկխոսությանը, միջմշակութային հաղորդակցմանը և այլն: Ընկալման մակարդակում վարժություններն ու առաջադրանքները հիմնականում ուղղված են

լեզվաքերականական կարողությունների ձևավորմանը: Թեմայի ուսումնասիրումն սկսվում է բառապաշարի ներմուծումից, ապա բառապաշարի ակտիվացման և խոսքում ամրակայման համար մշակվում են համապատասխան վարժություններ: Այս մակարդակում ուղղորդող հարցադրումներով աշակերտին պետք է կողմնորոշել, թե ընթերցանության ընթացքում տեքստի բովանդակության մեջ ինչին պետք է հետևեն, հիմնական որ մտքերը պետք է առանձնացնեն՝ նյութը համարժեք, ըստ առաջադրված նպատակի ընկալելու համար: Տեքստի քննարկման և մեկնաբանման ընթացքում հարցերն ու առաջադրանքները կառուցվում են հետևյալ բառերով՝ բնութագրել, նկարագրել, առանձնացնել, համեմատել, հակադրել, մեկնաբանել, թարգմանել, դասակարգել, ամփոփել, պատմել, ցույց տալ, անվանել, նշել, սահմանել, համակարգել, դասդասել, ընդգծել, լսել, գրառել, համապատասխանեցնել և այլն: Երբ դասավանդողը հավաստիանում է, որ աշակերտներն ընկալել են նյութի բովանդակությունը, վերջիններս անցնում են երկրորդ՝ պատասխան փուլին, այսինքն՝ պետք է իրենց վերաբերմունքը դրսևորեն ընկալված տեղեկատվության նկատմամբ:

---

³. Ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումներ: 20-րդ դարի մանկավարժական տեսություններ, Եր., Նոյյան տապան, 2005, էջ 268–269 էջ:

Նպատակահարմար է այս փուլն իրականացնել համագործակցային փոքր խմբերով, որպեսզի աշակերտները կարողանան կարծիքներ փոխանակել, քննարկել, վիճել, բացահայտել հիմնախնդրի էությունը: Այն բանից հետո, երբ հիմնախնդրի էությունը որոշված է, պետք է բացահայտել, թե ինչ տեղեկատվություն է անհրաժեշտ ընդհանուր լուծումներ գտնելու և հիմնավորելու համար: Հարցերն ու առաջադրանքները ձևակերպվում են հետևյալ բառերով՝ կիրառել, ընտրել, կազմել, պլանավորել, շարունակել, կազմակերպել, վերականգնել, լրացնել, զարգացնել, որոնել, վերադասավորել, ավարտել և այլն: Գնահատման փուլը նվիրված է սովորողի գնահատողական վերաբերմունքի, դիրքորոշման ձևավորմանը, տեղեկատվության վերլուծությանը, փաստերի համադրմանը և տեսակետների փաստարկմանը: Առաջադրանքները ձևակերպվում են հետևյալ բառերով՝ ապացուցել, ընտրել, ստուգել, հիմնավորել, արժևորել, գնահատել, ներկայացնել, հաղորդել, բնութագրել, հորինել, վերլուծել, զանազանել, տարբերակել, բնորոշել, գտնել, համեմատել և այլն: Կազմակերպման փուլում վերլուծվում և իմաստավորվում են այն խնդիրները, որոնց նկատմամբ սովորողները հստակեցրել են իրենց վերաբերմունքը: Այս փուլում նրանք պետք է կարողանան փաստարկներով հիմնավորել իրենց մոտեցումը, սահմանել պատճառահետևանքային կապերը, համադրել տարբեր տեսակետներ, համաձայնել կամ չհամաձայնել, ճշտել խնդրի լուծման ուղիների հուսալիությունն ըստ հասարակության արժեքային նախընտրությունների, այդ արժեքների մեջ կողմնորոշվել և հավաստիանալ սեփական արժեքային ընտրության

ճշմարտացիության մեջ: Առաջադրանքների առանցքային բառերն են՝ նախագծել, երևակայել, կապակցել, համադրել, համակցել, կազմել, կանխատեսել, առաջարկել, ներկայացնել, հիմնավորել, կառուցել, փոխակերպել և այլն: Արժեքի բնութագրման փուլն ամփոփիչ է. այս փուլում աշակերտները ներկայացնում են իրենց դիրքորոշումը և արտահայտում արժեքային դատողություններ: Քննարկվող հիմնախնդրի նկատմամբ ձևավորված հուզական–արժեքային վերաբերմունքը, արժեքային կողմնորոշումների ձևավորվածության մակարդակը պարզելու համար աշակերտներին հանձնարարվում է գրել էսսե, մշակել նախագիծ, պատրաստել ուսումնասիրության արդյունքն արտացոլող նյութեր, կազմակերպել շնորհանդես, ներկայացում, ստեղծել

թղթապանակ, ընդամին նախընտրելի է օգտագործել համակարգչային տարբեր ծրագրերի հնարավորությունները⁴:

Արժեքների մեծ մասը սնվում է էթիկական նորմերից, ձևավորվում է դրանց շնորհիվ: Էթիկական նորմերը անհրաժեշտ են մարդկանց համակեցությունը ապահովելու համար՝ դրանք պարտադրում են հրաժարվել ցանկալիից հանուն ընդհանուր շահի:

Հենց այս պատճառով է, որ կրթության հենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը: Դպրոցը պետք է լինի օրինակելի տարածք, ուր հաստատուն են էթիկական նորմեր, ուր աշակերտները սովորում են դրանց համապատասխանել: Հաճախ դպրոցը ստիպված է պայքարել հանրության մեջ տարածված արատների դեմ և այդ պայքարում պարտավոր է հաղթել: Դպրոցում կյանքը չի կարող հեշտ լինել երեխայի համար՝ նա պետք է զգա ե՛ւ ցավ, ե՛ւ ուրախություն, ունենա թե դժվարություններ, թե հաղթանակներ: Դպրոցում աշակերտը պետք է ընկալի համակեցության նորմերի իմաստը եւ ընդունի դրանք: Այդ ամենի պտուղը կլինեն իրական արժեքները, այլ ոչ թե թելադրված, անգիր արած, բայց աշակերտի համար ոչինչ չնշանակող ճշմարտությունները: Եթե մենք կարողանանք կառուցել դպրոցներ, որոնք կձեւավորեն արժեքներ աճող սերնդի համար, կունենանք աշխարհի ամենալավ եւ ամենաիմաստալից կրթական համակարգը:

---

⁴ Ա. Գևորգյան , Ազգային կրթության դերն ու նշանակությունը սովորողների հայեցի դաստիարակության գործընթացում

Գլուխ 2. Սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը ՀԵՊ առարկայի դասավանդման ընթացքում

Ժամանակակից դպրոցի կարևորագույն առավելություններից մեկը երեխայի մեջ իր ազգին բնորոշ բարոյական և հոգևոր արժեքների ձևավորումն ու զարգացումն է: Նրա խնդիրն է պահպանել և փոխանցել այն արժեքները, որոնք ժառանգել ենք մեր նախնիներից, և որը մեր անխառն ինքնատիպությունն է համաշխարհային մշակույթի բազմերանգության և բազմազանության մեջ: Ուստի 21- րդ դարի դպրոցում դաստիարակության և կրթական գործընթացի ճիշտ կազմակերպման համար շատ կարևոր են ոչ միայն համամարդկային, այլև մարդկային արժեքների ուսուցումը:

ՀԵՊ առարկայի դասավանդման ընթացքում աշակերտների մոտ կարող ենք նաև արժեքային համակարգ ձևավորել 10 պատվիրանները (Տասնաբանյա, հին կտակարանի օրենք) ուսումնասիրելիս: Պատվիրաններից առաջին 4 կարգավորում են մեր հարաբերությունները Աստծո հետ, իսկ 6 ` միմյանց հետ:

Արժեքային համակարգ ձևավորվում է նաև Աստվածաշնչյան առակների միջոցով: Առակը խրատական բնույթի փոքրածավալ գեղարվեստական ստեղծագործություն է: Առաջացել է ժողովրդական բանահյուսության մեջ, հետո սկսել է մշակվել առակագիր գրողների կողմից:

Առակները լինում են մի քանի տեսակի՝ փիլիսոփայական, հոգեբանափիլիսոփայական և աստվածաշնչյան:

Աստվածաշնչում տեղ գտած առակներն ունեն իրենց ուրույն մեկնաբանությունը և դաստիարակչական նշանակությունը: Հին կտակարանում Սողոմոն իմաստունի առակներն են, որոնք զետեղված են << Առակած գրքում>>:

Նոր կտակարանում Հիսուսի առակներն են, որոնք ունեն դաստիարակչական նշանակություն: Դրանք հիմնականում հանդիպում են Մաթեոսի, Մարկոսի և Ղուկասի ավետարաններում, որտեղ այս առակներից շատերը կրկնվում են: Ավետարաններում ընդհանուր առմամբ կարելի է գտնել Հիսուսի 43 առակ: Առակները ճանաչողական արժեք ունեն: Նրանք ժամանակին հոգևոր սնունդ են տվել ընթերցողին և ունկնդրին:

Մատաղ սերնդի կրթության և դաստիարակության գործում անչափ կարևոր են մարդասիրություն, հայրենասիրության, ասպնվության, արդարամտության, քրիստոնեական հավատի վերաբերյալ Աստվածաշնչյան պատվիրանները:

Միանգամայն ընդունելի է այն կարծիքը, որ ՀԵՊ առարկայի դասավանդումը ունի դաստիարակող էություն, դեր ու նշանակություն:

ՀԵՊ առարկայի դասավանդման հիմնական նպատակներիվ մեկը սովորողներին զուտ գրական երկերին ծանոթանալու հետ միաժամանակ անձի հոգևոր ու մտավոր ձևավորման ու զարգացմանը նպաստելն է, որի իրականացման համար անհրաժեշտ է սովորողներին հաղորդակից դարձնել հայ ժողովրդի հոգևոր ժառանգությանը, ազգային ու համամարդկային իդեալներին ու ձգտումներին, գրական հերոսների օրինակով և գրական երկերի գաղափարագեղարվեստական հարստության ցուցադրմամբ նրանց մեջ սերմանել մարդասիրություն, ազգային ոգի, բարոյական բարձր հատկանիշներ:

ՀԵՊ և Հայոց պատմությունը բովանդակում է դաստիարակչական վիթխարի ներուժ, հայրենասիրություն և ազգային արժանապատիվ գոյություն: Հայրենասիրությունն այն մեծագույն արժեքն է, որ հարգանք ու պատկառանք է հարուցում, նույնիսկ երբ դրսևորվում է հակառակորդի կամ թշնամու մոտ: Ի դեպ, յուրաքանչյուր ուսուցիչ ունի որոշակի հեղինակ կամ ստեղծագործություն, որը նրան ամենադյուրին կերպով է օգնում իր մանկավարժական խնդիրները լուծելու, տվյալ դեպքում՝ հայրենասիրության բարձրագույն արժեքը սաների հոգիներում սերմանելու համար: Ուսուցչի քաղաքացիական դիրքորոշումը, ձգտումը՝ դաստիարակել բարձր արժեքներ կրող քաղաքացիներ, նրա մտահորիզոնը, հասարակական լայնախոհությունը, սերը երեխաների նկատմամբ ուսումնական գործընթացի արժեքային դաստիարակչական ներգործության բարձրացման կարևոր պայմաններից են: Ընդ որում՝ դաստիարակչական խնդիրների լուծումը պայմանավորված է նաև նրանով, որ ուսուցիչը համագործակցային փոխհարաբերությունների միջոցով նախատեսում է աշակերտների ոչ միայն մտավոր, այլև բարոյական, գեղագիտական ու ֆիզիկական դաստիարակության խնդիրների նկատմամբ համակողմանի մոտեցում:

ՀԵՊ և Հայոց պատմության իմացությունը հնարավորություն կտա Հայաստանի Հանրապետության ապագաքաղաքացուն ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքներն ու ճանաչողական հմտությունները, հայոց քաղաքակրթության դարավոր ավանդույթները, փորձը և անցյալի դասերը լավագույնս ծառայեցնել հզորացման և բարգավաճման ուղին բռնած Հայաստանի անկախ պետությանը, հայ ժողովրդի զբաղեցրած տեղի ու դերի մասին: Հենց այս պատճառով էկրթության զենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը:

Եզրակացություն

Նոր սերնդի արժեհամակարգի ձևավորման, կրթության և դաստիարակության գործում լուրջ անելիքներ ունի հայ դպրոցը, որի գերնպատակն է կերտել բարոյական, ազգային արժեքներով օժտված, ազգային նկարագիր ունեցող սերունդ: Այս նպատակն իրագործելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ու կատարելագործել ոչ միայն հայրենի և համաշխարհային գիտությունների ճյուղերը, այլև մանկավարժության անցյալի ժառանգությունն ու նրա ժամանակակից փորձն ու մեթոդաբանությունը: Ժամանակակից դպրոցի կարևորագույն առաքելություններից մեկն էլ երեխայի մեջ իր ազգին բնորոշ բարոյական և հոգևոր արժեքների ձևավորումն ու զարգացումն է: Նրա խնդիրն է պահպանել և փոխանցել այն արժեքները, որոնք ժառանգել ենք մեր նախնիներից, և որը մեր անխառն ինքնատիպությունն է համաշխարհային մշակույթի բազմերանգության ու բազմազանության մեջ: Ուստի 21րդ դարի դպրոցում դաստիարակության և կրթական գործընթացի ճիշտ կազմակերպման համար շատ կարևոր են ոչ միայն համամարդկային, այլև հայրենի մշակույթի բարձրարժեք ստեղծագործությունների ուսումնասիրումն ու ուսուցումը: Այդպես նա պիտի հասնի այն գիտակցության, որ հասարակական կյանքի առաջընթացը պայմանավորված է համախմբվածությամբ, գիտելիքների բարձր մակարդակով ու մշակութային արժեքների ոչ միայն ստեղծմամբ, այլև պահպանմամբ: Սերունդ, որը կկարողանա շարունակել ազգային լավագույն ավանդույթները, աշխարհին ու մարդկությանը ցույց տալ իր մշակութային հարստությունն ու բարոյահոգեբանական արժանիքները:

Գրականության Ցանկ

1. Ա. Գևորգյան, Ազգային կրթության դերն ու նշանակությունը սովորողների հայեցի
դաստիարակության գործընթացում, Եր., 2002:
2. Ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումներ: 20-րդ դարի մանկավարժական
տեսություններ, Եր., Նոյյան տապան, 2005:
3. <https://vsu.am/grqer/2017/aprak/paremuzyaninna.pdf>